

ש'.

חכם אחד בא לפניו אדם עם הארץ
 שעשה גבינה להוליכה לעיר אחרת
 למכרה, וצקש ממנו שיתן לו כתב עדות
 שהיא כשרה כדי שיוכל למכרה שם, והחכם
 לא היה מאמין באותו עם הארץ, ולדעתו
 הגבינה אסורה, אך מוכרח היה ליתן לו
 כתב עדות מן פחד כי היה החכם אותו
 עת שוכן בכפר לעשות שם רפואות ולעבול
 צמעין שיש שם, ואם לא היה נותן לו
 כתב עדות היה הורגו ע"י רולחים חביריו
 הדרים באותו כפר, מה עשה אותו חכם
 כתב על הנייר כך, הגבינית אשר מביא אותה
 אדם פ' לעיר פ' בספינה פ' למכרה שם
 הם כשרים לבני ישראל, ולראיה שתפיה
 ציד פ"פ הנו' כתבתי וחתמתי היום כו"ב
 לחודש פ' בסדר וככה תאכלו אותו מתנכם
 חגורים צגנת פ' וק"ס, וחתם שמו. והנה
 החכם של אותו העיר אשר הובאה הגבינה
 שם היה פקח גדול והבין מתוך דברים
 שצמכתב ההוא שהגבינה אסורה, תאמר מהיכן
 הבין כן.

ראת כי פסוק וככה תאכלו אותו שהוא
 בפרשת בא אינו מכון עם אותו
 החורש של זמן התכתב, ואין כותב בסדר
 וככה תאכלו אותו מתנכם חגורים, על כן
 מוכרח שבא ללמד דבר אחד בהזכירו פסוק
 זה ודקדק שבא להודיעם שהגזירות אשר
 יען כי תרגום מתנכם חגורים הוא חריצון
 יבין אשרין, והגזירות נקראין חריצין דכתיב
 זאת עשרת חריצי החלב האלה תביא לשר
 החלב, ונמלא שהודיעם בפירוש שהגזירות
 הם חסורים, הרי זה מקום אחד שלמד
 ממנו שבא להודיע על הגזירות שהם חסורין
 לחלו.

דער יודישע אוצר

א סוחר א חקיף פון ניט כשר'ע קען האט געוואלט אויסנארען פון נודע
 ביהודה א הכשר אויפ'ן קען האט דער נודע ביהודה אָנגעשריבען דעם
 פרט פון די סדרה "פרשת בא" וואָס עס איז דענסטמאָל פונקט געווען, מתניכם
 חגורים לויט'ן תרגום, דער מיינונג איז געווען, ווייל דער תרגום זאגט אויף
 דעם "חריצון יהון חסורין" אייערע קענען זענען חסור, (פון לשון חריצי חלב,
 שמואל א', י"ט)...

היוחסין הזה באריכות . האגדה תספר
כי בין רבני וועד הארלות שהי' בלובלין
ילאו לדין בדבר היתר הגבינות מחלב
שלא עמד ישראל בעת התליצה . רק
עפ"י אומדן שלא הי' שם דבר טמא .
וחתמו להיתר . וגם הוא הג"מ אלעזר
בעת הי' עוד רב בעיר קטנה ראדימשלא
או ראקוב . חתם אז אלעזר מתניכם
תגורים . וגם משם מיד ואמר שקראו
שמות החתומים לא ידעו סיבת שמו .
ויבקשוהו . והכריזו כי אותן בעלמם יבאו
להיריד השני בישראל . ונודע שמו
מתניכם תגורים (בפ' בא) חריליבון יהון
אסירן בתרגום . היינו חרילי החלב . וכן
הוכיח עפ"י דין . וידעוהו להזקירו ולקבלו
לרב בק' בראד . ונתפרסם לגאון וקדוש
עד שנתקבל לאב"ד אמשטרדם על מקום
זקינו רבינו החכם לבי זל"ל . ועל מקומו
בבראד נתקבל אא"מ הג"מ יוקל הלוי

לפי מסורת שניה הגיעה לידי הגר"א אגרת חתומה בידי בעל "לבושי שרד" והוא הכשר על חריצי גבינה, שהובאו לוילנא. משנטל את האגרת בידו והציץ בה, הבחין כי התאריך צוין לסדר "מתניכם חגורים", מיד הודיע למקורביו שחריצי הגבינה אסורים. לשאלותיהם גילה כי בציון תאריך האגרת מצא רמז שההכשר שהוגש אליו הוצא באיזמים, שכן תרגומם של המלים "מתניכם חגורים" הוא "חריציכון יהון אסורין", ולאחר מכן הוכח שהגר"א צדק בדבריו (מפי ר' שמואל פלר).

שמועות טובות

בשם הגאון הצדיק ר' משה סופר ז"ל מפרעסבורג
בעל חתם סופר ז"ל.

ישמעתי צמדינת צעסאראכיען היו סוחרים מגזינה שהועמדה בקיבה והיה ציניהם איש א' קל אשר לא היה נאמן על הגזינות וצא לפני הגאון הצדיק הג"ל שיתן לו כתב הכשר והיה גבר אלם ולא היה יכול לדחותו צסתי ידים וכתב לו כתב הכשר וכתב וחתם הפרט מהשג"ה ומתניכם יהיו חגורים ומצאך התרגום חריציכון יהון אסורין ונודע כי כתוב זאת חריצי החלב. בוא וראה את חכמתם כי רבה היא. וע"פ האמת אם קבלה היא לקבל ואם לדין יש תשובה כי חלילה לסמוך על רמז כזה ליתן כתב הכשר לאיש המיקל באיסורין מפני היראה יען כי גבר אלם הוא וצננון דא בודאי אנו אומרים לא תגורו מפני איש. אמנם שיחת חולין של ת"ח לריכין לימוד ובודאי הוא כוון בזה ע"פ האמת וחלילה לערער או גם להרהר אחריו של הגאון הצדיק הג"ל רק נסיים וגאמר ודפח"ח:

יש מנחילין (בהקשר לבעל התיו"ט)

מופלג ומפורסם מאד. פעם אחת בעברו בדרך, בא שליח מיוחד אליו להביא לו אגרת מגילה עפה שו"ת אודות גבינות. ובחפזו היה כותב: על הדרך בא אלי שאלה. ורשם ג' תיבות: מתניכם חגורים כתרוממו". ולא הבינו כוונתו, עד שהיה מפרש דבריו, כי התרגום על "ומתניכם חגורים" [שמות י"ב י"א] הוא, חריציכון יהון אסורין, ופירוש חריציכון, היינו חריצי החלב יהון אסורין⁵.

שמעתי שבעיר בארדיטשוב היב סוחרים מגבינה של כנשים והיה דרכם
לנסות למדינות בעם ארציא וסם קנו הגבינה וגם החמאה של כנשים
ולקחו על זה הסחורה הבשר מהרצ מרץ דאחרת ומשם נסעו לעיר בארדיטשוב
והראו את הבשר לפני הרב הגאון הקדוש ר' לוי יצחק ז"ל האבד"ק בארדיטשוב
הרצ דשם ואחר כך מכרו את הסחורה פעם אח' אירע בשנה אשר היו רבוי
הגשמים ולא היב צמא לקטחו כל כך גבינה וחמאה כשרה כמו בשאר שנים
וכאריכו לקטו חמאה וגבינה בלא הבשר והנה אירע כאשר נסעו ממדינות
בעם ארציא ופגעו בעיר אח' אח' א"י הרב ר' יעקב שמשון משפיעיווקט וביקשו
ממנו שיכתוב להם הכשר על הסחורה הב"ל ואח"י לא רצה ליתן להם הכשר
בשום אופן כעובן אמרו לו שצאם לא יתן הכשר יכו אותו בכהא שיש בו
ממש ויכי כאשר ראה שהוא בסכנה בהכרח ליתן להם הכשר אך נתן ההכשר
בחכמה גדולה דהיינו שכתב ההכשר שם פרט השנה מתניכם חגורים וכו'
ויהי כאשר באו הסוחרים להרצ הגאון"ק בארדיטשוב והראו לפניו את הכהב
כהכשר של אח"י הרב משפיעיווקט ענה להם הרב בארדיטשוב שהגבינה
והחמאה אסורים והסוחרים שאלו את הרב בארדיטשוב הלל יש לנו הכשר
מהרצ דשפיעיווקט ולמה יהא אסור הסחורה שלכם וכשיב להם הרב בארדיטשוב
דבהכרח של הרב דשפיעיווקט מבואר דגבינה והחמאה אסורים דלמה פרט
הפרט של מתניכם חגורים אלא לרמז למה שמבואר בהתנוס חריטכם יהון
אסורים והפשט הוא דהחריט חלב היינו הגבינה וחמאה הם אסורים ולמה

כתוב הרב דשפיעיווקט בלשון הזה הוא מחמת שאתם ראו להכות אותו ולזה
מרומז לשון וכו' דהיינו ומקלכם בידכם ודי למזין ודברי פי חכם חן.

שנים מקרא ואחד תרגום

זככה תאכלו אותו מתניכם חגורים (יב, יא). מעשה ברבי חיים-יוסף-דוד אנולאי — החיד"א, שיצא כשליח ארץ-ישראל לחוץ-לארץ, באניה שירד בה ירד איש סוחר אחד שהוביל אתו מלאי גדול של גבינה בלתי כשירה למדינת איטליה.

אותו סוחר ידע שהחיד"א רב גדול ומפורסם שיצאו לו מוניטין בכל תפוצות ישראל, והיה כאשר ישיג ממנו "הכשר" על הגבינה יעלה העסק יפה. לכן היה משתדל אצל החיד"א יום יום שיתן לו "הכשר", גם הציע לו סכום כסף גדול, ואף איים עליו באיומים צוראים אם לא יתן. אבל, כמובן, שהחיד"א השיב סניו וריקם. הלך אותו סוחר ושכר כמה פוחזים וריקים מן מלחי האניה והללו התנסלו על החיד"א באמצע הלילה ואמרו להשליכו לים, אם לא

יתן את כתב ההכשר המבוקש. משראה הרב שחיו בסכנה ואין מפלט. עמד וכתב להם "הכשר" כדת וכדין לאמר: "הגבינה של מוכיו כשרה וישרה היא למהדרין מן המהדרין, יאכלו ענזם וישבעו זכר וזכר וסוים: הכותב וחזתם ביום ג' לסדר וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים וגומר, בספר שמו"ת שנת תק"ח לס"ק.

כשהגיע הסוחר לאיסליה פירסם ברבים שיש לו גבינה למכירה למהדרין מן המהדרין בהכשר הגאון הגדול והמפורסם הנודע בישראל הוהיד"א אולם כנהוג נתבקש הסוחר להכנס אל הרב "מארי דאתרא" להראות את ה"הכשר".

קרא הרב את ההכשר וראה שאמנם הכשר טוב ותקיף הוא, אבל כיון שהגיע לפסוק שבתאריך נצנצה תמידה בלבו: לשם מה ציין הוהיד"א כי הפסוק שבתאריך נמצא בספר שמו"ת? דבר שם תינוק של בית רבו ידע.

העמיק הרב לחשוב עד שמצא: "שמות" ראשי התיבות: "שנים מקרא ואחד תרגום" ציין בתרגום על הפסוק הניתן ומצא שתרגום אונקלוס מתרגם: "מתניכם חגורים — חרציכון יהון אסירין", עמד ופירש לעצמו: חרצי הגבינה יהיו אסורים.

צוה הרב לאסור את הסוחר בבית הכלא של הקהלה ואחרי חקירה ודרישה נפרצת זנדה הסוחר כי הוציא את ה"הכשר" מהוהיד"א במעשי אלמנות.

עמד הרב ובירך על תחידה של הוהיד"א: "ברוך שחלק מחכמתו ליראיו".